



## Balıkesir İlinin İdari Coğrafyası ve Kır/Kent Nüfusunun Tespiti

*Administrative Geography of Balıkesir Province and Determination of Rural/Urban Population*

Ali ÖZÇAĞLAR<sup>1</sup> Özgür GÖKMEN<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Karabük, Türkiye

<sup>2</sup>Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük, Türkiye

**ORCID:**

A.Ö.: 0000-0002-3001-9234

Ö.G.: 0000-0001-8324-2010

**Corresponding Author:**

Özgür GÖKMEN

**Email:**

ozgurgokmenn1@gmail.com

**Citation:** Özçağlar, A ve Gökmen, Ö. (2021). Balıkesir İlinin İdari Coğrafyası ve Kır/Kent Nüfusunun Tespiti Journal of Humanities and Tourism Research, 11 (1): 12-32.

**Submitted:** 21.09.2020

**Accepted:** 02.12.2020

### Özet

2012 yılında kabul edilen 6360 Sayılı Kanun ile Balıkesir ili büyükşehir belediyesi il statüsüne kavuşturulmuştur. Bu yasa kapsamında büyükşehir belediyesi illerde köy ve beldelerin tüzel kişilikleri kaldırılmış, kır/kent ayrımı yapılmaksızın tüm yerleşmelerin nüfusları şehir nüfusu olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmanın amacını, Balıkesir ilinin idari coğrafya bazında mevcut durumu ile Balıkesir ilinin gerçek kır/kent nüfusunun tespiti oluşturmaktadır. Araştırmada tarama modeli yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan nüfus verileri Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nden elde edilmiştir. Ayrıca Google Maps ve Google Earth uygu görüntülerinden Balıkesir ilindeki ilçelerin idari sınırlar içindeki kentsel ve kırsal alanları ile bu alanlardaki mahallelerin tespiti yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Balıkesir ilinde toplam 1129 mahalle bulunduğu ve bunların 921'inin kırsal, 208'nin kentsel nitelikli olduğu belirlenmiştir. Balıkesir ilinin mülki idari sınırları içerisinde 208 kentsel mahallede toplamda 899952 kişi ikamet ederken, 921 kırsal mahallede ise ikamet edenlerin toplam sayısı 328668'dir. Çalışmanın sonunda Akçay ve Altınoluk yerleşmeleri örnekleri üzerinden 6360 Sayılı Kanun sorgulanmış ve kanunun revize edilmesiyle ilgili öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Büyükşehir Belediyesi İl, İdari Coğrafya, Metropol ilçe, Kır nüfusu, Kent Nüfusu

### Abstract

With Law No. 6360, enacted in 2012, Balıkesir was given the status of a metropolitan municipality. Within the scope of this law, the legal entities of villages and towns were abolished in metropolitan municipal provinces, and the population of all settlements was accepted as an urban population, regardless of its rural/urban distinction. The aim of this study is to determine the current situation of Balıkesir province on the basis of its administrative geography and the real rural/urban population of Balıkesir province. A scanning model method was used in the research. Population data used in the study, Turkey Statistical Institute (TSI), was obtained from the Address-based Population Registration System. In addition to Google Maps and Google Earth application images, the urban and rural areas of the districts in Balıkesir province within the administrative borders and the neighborhoods in these areas were determined. As a result of these studies, it was determined that there are 1,129 neighborhoods in Balıkesir province in total. 921 of them are rural, and 208 of them are urban. While a total of 899,952 people reside in 208 urban neighborhoods within the administrative boundaries of Balıkesir

province, the total number of residents in 921 rural neighborhoods is 328,668. At the end of the study, Law No. 6360 was questioned through the examples of Akçay and Altınoluk settlements, and suggestions for revising the law were presented.

**Keywords:** Province with metropolitan municipality, Administrative Geography, Metropol district, Rural population, Urban Population.

## 1. GİRİŞ

İdari coğrafya, uluslararası platformda siyasi nitelik taşıyan devletlerin egemenlikleri altındaki ülke arazilerinin yönetimi ile ilgili esasları coğrafi ortamla ilişkili olarak ele alan bir beşerî coğrafya dalıdır. İdari (yönetim) coğrafya, devletin yönetim yapısı gereği ülke topraklarında yapılmış veya yapılacak yönetsel düzenlemelerin doğal coğrafya koşulları ve sosyoekonomik yapıya uygun olup olmadığını araştırıp, bu yönde yapılacak olan planlamalara yön vermektedir (Özçağlar, 2005; 2014). Türkiye’de birinci derecede mülki idare bölümlerini iller oluşturmaktadır. İllerin alt bölümleri olan ilçeler ise kırsal ve kentsel alanlardan oluşmaktadır. Söz konusu bu alanlar çeşitli sosyal ve ekonomik ortamlarda farklı roller oynamaktadır. Bu bağlamda idari coğrafya özellikle yerel yönetim alanlarında yapılan değişiklikler/düzenlemeler ile kentsel ve kırsal alanların operasyonel mekanizmasını ve bölgesel kalkınma üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır (Zhang, Shen, Huang ve Zhen, 2002).

Yukarıda bahsedildiği üzere, Türkiye’nin mülki idari bölünüş sistematiğine göre ülkemizin en büyük idari birimlerini iller oluşturmaktadır. İl “Birden fazla ilçenin bir araya gelmesiyle oluşan, valilik ile bu makama bağlı diğer kadrolar tarafından yönetilen, Türkiye’nin en büyük mülki idari bölgesidir”. İlleri oluşturan ilçeler ise köylerle birlikte belediye örgütlü yerleşmelerin (şehir, kasaba) idari alanları ile bu alanların içinde veya dışında bulunan hazine arazilerinden oluşmaktadır. İlçe’nin etimolojik kökeni incelendiğinde il sözcüğünden türetildiği ve aslının “ilce” olduğu anlaşılmaktadır (Özçağlar ve Karabacak, 2016). Büyükşehir belediyesi bulunmayan 51 ilde il veya ilçe merkezi dışında belediye örgütü bulunan yerleşmelere belde denilmektedir.

Belediye teşkilatlı yerleşmeler dışında kırsaldaki yerleşim alanlarını oluşturan köyler, dağınık ve toplu meskenlerin oluşturduğu bir yerleşme ünitesi olup, yasa ile belirlenmiş bir ada sahiptir. Bu yerleşmelerde okul, cami veya kilise, çeşmesi, sosyal tesisleri ve belli yönetim sınırları içinde kalan tarla, bağ-bahçe, otlak koruluk vb. alanları bulunan yerleşmelerdir (Doğanay, Özdemir ve Şahin, 2011). Büyükşehir belediye örgütü bulunmayan iller normal statülü iller olarak adlandırılmaktadır. Normal statülü illerdeki yönetsel bölünüş, ilin mülki idare sınırları içindeki ilçelerden ve her bir ilçenin mülki idare sınırları içindeki yerel yönetim alanlarından oluşur. Başka bir söylemle ilçelerin mülki idare sınırları içindeki saha, bütünüyle yerel yönetim alanlarından yani belediye teşkilatlı yerleşmelerin (il merkezinin, ilçe merkezlerinin, belde statüsündeki yerleşmelerin) ve köylerin yerel yönetsel alanlarından oluşmaktadır.

1982 Anayasasının 126. Maddesine dayanarak oluşturulan büyükşehir belediyeleri, önceleri sadece il merkezi durumundaki şehre hizmet verirken sonradan yapılan düzenlemelerle ilin tümüne hizmet veren bir yerel yönetim organı haline getirilmiştir. 2002 yılında kabul edilen 6360 yasalı kanun ile büyükşehir belediyeli il sayısı 16’dan 30’a çıkarılmıştır. Söz konusu yasa ile il merkezi konumundaki şehrin nüfusunun 750.000 ve üzerinde olma koşulu, ilin tüm yönetsel alanındaki nüfusunu kapsayacak şekilde değiştirilmiştir. Büyükşehir belediyeli illerde mülki idare yönünden kademelenme “il-ilçe” şeklinde olmaktadır. İl sınırı içindeki coğrafi mekân ilçelere bölünmekte, ilçelerin mülki idari sınırları içinde kalan saha ise büyükşehir belediyesinin ve büyükşehir ilçe belediyesinin yönetimi altına giren tüzel kişilikleri olmayan mahalle muhtarlarının yönetsel alanlarından oluşmaktadır (Özçağlar, 2015).

Günümüzde Türkiye'deki 81'ilin 30'u (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Antalya, Konya Gaziantep, Şanlıurfa, Mersin, Kocaeli, Diyarbakır, Hatay, Manisa, Kayseri, Samsun, **Balıkesir** Van, Kahramanmaraş, Aydın, Denizli, Sakarya, Tekirdağ, Muğla, Eskişehir, Erzurum, Mardin Malatya, Ordu, Trabzon) büyükşehir belediyesi il statüsünde olup "Balıkesir ili" bunlar arasında yer almaktadır.

Araştırmanın kapsam ve amacını büyükşehir belediyesi il statüsündeki Balıkesir ilinin güncel idari coğrafya analizinin yapılması, büyükşehir belediyesi tarafından yönetilen il sınırları içindeki sahadaki tüm yerleşmelerinin şehir nitelikli olmadığı vurgulanması oluşturmaktadır.

## 2. MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışmada araştırma yöntemi olarak tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; geçmişte veya mevcutta var olan bir durumu olduğu haliyle betimlemek için kullanılmaktadır (Karasar, 2012). Araştırmada öncelikle saha ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Çalışmanın amacına hizmet edecek şekilde TÜİK verilerinden ve ikincil kaynaklardan faydalanılmıştır. Elde edilen nicel verilerden kentsel ve kırsal mahallelerin nüfusları saptanmış ve nüfus verileri ışığında yerleşmelerin Google Earth uydu görüntüleri teşhis edilmiştir. Oluşturulan çizelgede kentsel mahaller mavi, kırsal özellik gösterenler mahalleler ise sarı renkle belirtilmiştir. Çalışmada Balıkesir ilinin Erdek ve Edremit büyükşehir ilçeleri ile Karesi metropol merkez ilçesi örnek olarak seçilmiştir. Seçilen ilçelerin mülki idari sınırları içerisinde bulunan kırsal ve kentsel mahallelerin adları, tipleri ve 2019 yılı nüfusları çizelgede gösterilmiştir. Araştırmadaki kartografik malzemeler ArcGis 10.7 programında hazırlanmıştır. Güncel uydu görüntülerinde ise Google Earth ve Google Maps'den yararlanılmıştır.

## 3. BALIKESİR İLİNİN COĞRAFİ KONUMU, SINIRLARI ve GENEL ÖZELLİKLERİ

Balıkesir ili, Anadolu Yarımadasının kuzeybatısında yer almaktadır. Balıkesir ili kuzeyden Marmara Denizi, güneybatısından Edremit Körfezi, batısında Çanakkale, doğusunda Bursa, güneydoğuda Kütahya, güneyde Manisa ve İzmir illeri ile sınırlandırılmıştır. Edremit Körfezini bir at nalı gibi kuşatan Edremit, Havran, Burhaniye, Gömeç ve Ayvalık ilçeleri Kıyı Ege Bölümünde; Dursunbey ilçesi, İç Ege Bölümünde; Marmara, Erdek, Bandırma, Gönen, Manyas, Balya, Balıkesir Metropol ilçeleri (Karesi, Altıeylül), Kepsut, İvrindi, Savaştepe, Bigadiç, Sındırgı ilçeleri ise Güney Marmara Bölümünde yer almaktadır (Harita 1).



Harita 1. Balıkesir İlinin Lokasyonu

Çizelge 1. Balıkesir İline Bağlı İlçelerin Buldukları Coğrafi Bölge ve Bölümleri

Bağlı olduğu il	İlçe adı	İlçe merkezinin bulunduğu coğrafi bölge	İlçe merkezinin bulunduğu coğrafi bölüm
Balıkesir	<b>Karesi</b> <b>Metropol ilçe</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Altıeylül</b> <b>Metropol ilçe</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Bandırma</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Gönen</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Balya</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Marmara</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Bigadiç</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Susurluk</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Sındırgı</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>İvrindi</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Erdek</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Kepsut</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Manyas</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Savaştepe</b>	Marmara	Güney Marmara
	<b>Dursunbey</b>	Ege	İç Ege
	<b>Edremit</b>	Ege	Kıyı Ege
	<b>Burhaniye</b>	Ege	Kıyı Ege
<b>Ayvalık</b>	Ege	Kıyı Ege	
<b>Havran</b>	Ege	Kıyı Ege	
<b>Gömeç</b>	Ege	Kıyı Ege	

**Kaynak:** Harita Genel Komutanlığı Türkiye Mülki İdare Bölümleri Haritasından faydalanılarak hazırlanmıştır.

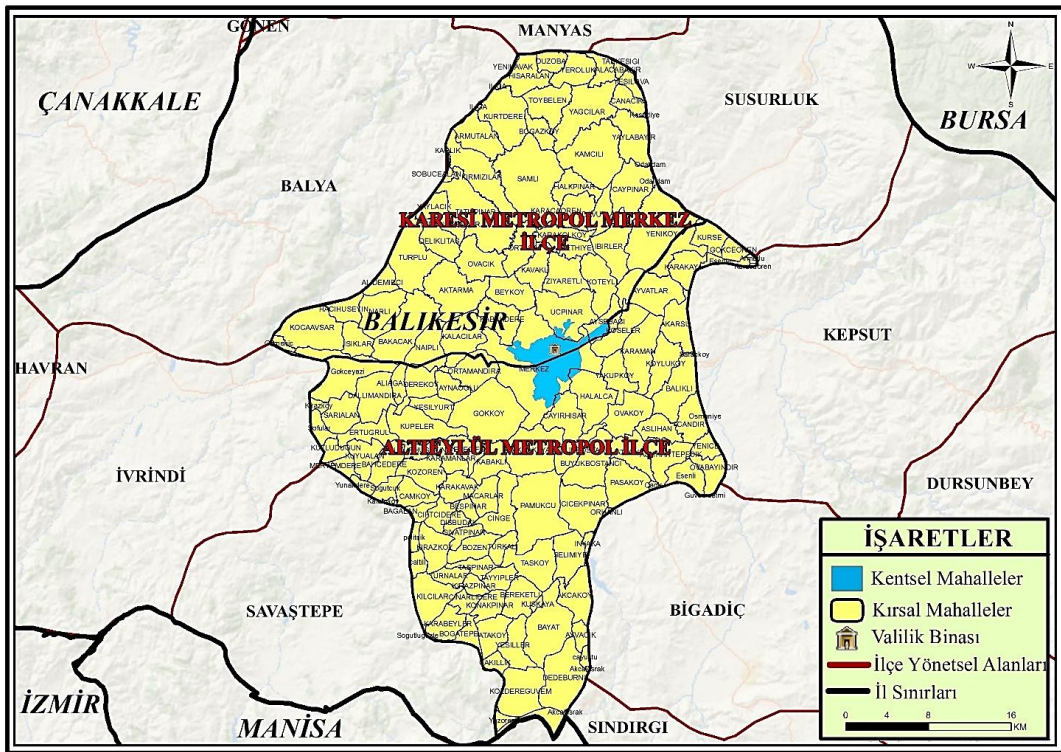
Balıkesir İl'inin mülki sınırı, batıda Ayvacık (Çanakkale) ilçesine bağlı Küçükkuşu beldesinin doğusunda bulunan, Edremit ilçesi idari sınırları içerisinde yer alan Altınoluk mahallesinden başlamaktadır. Bu sınır batıda Çanakkale ve Balıkesir illerini birbirinden ayırmaktadır. Altınoluk mahallesinden başlayarak Kaz dağlarının kuzeyine doğru yönelen sınır Balya ilçesinin Danişment mahallesi ile Çanakkale iline bağlı Yenice ilçesinin Pazarköy yerleşim birimlerini birbirinden ayırmaktadır. Sınır kuzeye doğru "S" harfine benzer bir şekilde, Armutçuk Dağı'nın eteklerinden geçerek, doğuda Balıkesir iline ait Gönen ilçesi ile batıda Çanakkale iline bağlı Biga ilçesini birbirinden ayırır. Sınır buradan kuzeye doğru Marmara Denizi'ndeki Erdek ilçesinin kıyılarına aşarak Kapıdağı yarımadası ile Paşaliman adası, Marmara ilçesi mülki idari sınırlarında bulunan Avşa adası ve Marmara Denizinin en büyük, Türkiye'nin ise ikinci büyük adası olan Marmara adasını içine alarak Bandırma Körfezinin güneyine yönelmektedir. Buradan Kar Dağı (833 m)'ni geçerek, Balıkesir ilinin Bandırma ilçesi ile Bursa ilinin Karacabey ilçelerini birbirinden ayırır ve güneye doğru devam eder. Sınır hafif meyil olarak doğuya doğru yönelir ve



#### 4. BULGULAR

##### 4.1. Balıkesir İlinin İdari Coğrafya Özellikleri

Balıkesir ili, normal statüdeki bir il iken Merkez ilçesi ile birlikte toplamda 19 ilçeden oluşmaktaydı. 12.11.2012 tarihinde kabul edilen 6360 sayılı kanun ile (*On dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*) büyükşehir belediyeli ile dönüştürülmüştür. Bu düzenlemeyle Balıkesir Belediyesinin merkez olmak üzere, sınırları içerisinde kalan mahaller, köyler ve belediyelerden oluşan Karesi ve Altieylül adlarıyla ilçeler ve aynı adla belediye (Karesi belediyesi ve Altieylül belediyesi) kurulmuştur. Balıkesir şehrini oluşturan Karesi ve Altieylül metropol ilçeler iken valilik teşkilatının bulunduğu Karesi ilçesi, *büyükşehir metropol merkez ilçesi* olarak adlandırılmaktadır (Harita 3). Altieylül ilçesi ise sadece *metropol ilçe* olarak isimlendirilir. 2012 yılından günümüze kadar Balıkesir ilinin mülki idari sınırları içerisinde 2 metropol ilçe ve 18 diğer büyükşehir ilçesi bulunmaktadır (Çizelge 2).



Harita 3. Karesi ve Altieylül Metropol İlçelerinin Mahalleri

Çizelge 2. Balıkesir ilindeki ilçelerin nüfusları, nüfus yüzdeleri, yüz ölçümü ve nüfus yoğunluğu

İlçe Adı	Nüfusu	%'si	Yüzölçümü km <sup>2</sup>	Nüfus Yoğunluğu
1. Karesi Metropol ilçe	183.084	14,9	695	263
2. Altıeylül Metropol ilçe	181.286	14,8	956	189
3. Bandırma	156.787	12,8	755	207
4. Edremit	155.837	12,6	682	228
5. Gönen	74.183	6,1	1162	63
6. Ayvalık	70.720	5,8	305	231
7. Burhaniye	60.490	4,9	420	144
8. Bigadiç	49.926	4,3	1108	45
9. Susurluk	38.704	3,2	652	59
10. Dursunbey	35.122	2,9	1719	20
11. Sındırgı	33.253	2,8	1387	23
12. İvrindi	32.492	2,7	818	39
13. Erdek	32.120	2,6	307	104
14. Havran	27.857	1,9	565	49
15. Kepsut	23.142	1,6	889	26
16. Manyas	18.936	1,5	634	29
17. Savaştepe	17.844	1,3	427	41
18. Gömeç	14.175	1,3	171	82
19. Balya	12.932	1,1	797	16
20. Marmara	9.730	0,8	134	72
<b>İl Toplam</b>	<b>1.228.620</b>	<b>100</b>	<b>14.583</b>	<b>84</b>

Kaynak: TÜİK ve Harita Genel Komutanlığı verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çizelge 2 incelendiğinde, Balıkesir İl'inin en büyük yüzölçümüne sahip olan ilçesi Dursunbey (1719 km<sup>2</sup>)'dir. En küçük yüz ölçümüne sahip olan ilçe ise 134 km<sup>2</sup> ile Marmara ilçesidir. Çizelge nüfus yoğunluğuna göre incelendiğinde Karesi metropol merkez ilçesi en fazla nüfus yoğunluğuna sahip olan ilçedir. Balıkesir İl'inin en az nüfus yoğunluğuna sahip olan ilçe ise Balya'dır. Balıkesir şehrini oluşturan metropol ilçeler, il toplam nüfusunun %29,7'lik kısmını oluşturmaktadır. Bandırma ilçesi ile Balıkesir il merkezi arasındaki mesafe 100 km olmasına rağmen Bandırma ilçesi ilin toplam nüfusunun %12,8'lik bölümünü oluşturmaktadır. Ayrıca Bandırma ilçesi gibi denize kıyısı olan, Balıkesir il merkezi ile arasında 87 km'lik mesafe bulunan Edremit ilçesi ilin toplam nüfusunun %12,6'lık kısmını idari sınırları içinde barındırmaktadır. Çizelgeye göre Bandırma ve Edremit ilçeleri, Balıkesir İl'inin toplam nüfusunun %25,4'lük kısmına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Balıkesir nüfus miktarı bakımından Türkiye'nin 17. sırasında yer alırken, Türkiye nüfusunun %1,48'ini mülki idari sınırları içerisinde barındırmaktadır. Balıkesir ilinin komşu illeri ile arasındaki konumu aşağıdaki çizelgede gösterilmektedir.

**Çizelge 3.** Balıkesir ve Komşu İllerin Yüzölçümü, Nüfusu ve Nüfus Yoğunluğu

İller	Yüzölçümü (km <sup>2</sup> )	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu
<b>1.Balıkesir</b>	<b>14583</b>	<b>1.228.620</b>	<b>84</b>
2.Manisa	13339	1.440.611	108
3.İzmir	11891	4.367.251	367
4.Kütahya	11634	579.257	50
5.Bursa	10813	3.056.120	283
6.Çanakkale	9817	542.157	55

**Kaynak:** TÜİK ve Harita Genel Komutanlığı verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Çizelgeye 3'e göre; Balıkesir ili 14583 km<sup>2</sup> yüz ölçümü ile komşu illerine göre en büyük yüz ölçümüne sahip olan ildir. Nüfus miktarı bakımından ise Büyükşehir belediye örgütü bulunan İzmir (4.367.251), Bursa (3.056.120), Manisa (1.440.611) ve Balıkesir (1.228.620) nüfusu ile 4. sırada yer almaktadır. Büyükşehir belediye örgütü bulunmayan Kütahya (579.257) ve Çanakkale (542.157), Balıkesir iline komşu olan normal statülü illerdir.

Türkiye'nin 2019 verilerine göre nüfus yoğunluğu yani km<sup>2</sup> ye düşen kişi sayısı 106'dır. Aynı verilere göre Balıkesir ili ülke ortalamasının altında kalmıştır. 2019 yılında ilde km<sup>2</sup> ye 84 kişi düşmektedir. Balıkesir ilinin aksine, nüfus yoğunluğu bakımından ülke ortalamasının üzerinde olan komşu illerde km<sup>2</sup> ye İzmir (367), Bursa (283) ve Manisa (108) kişi düştüğü görülmektedir.

#### 4.2. Balıkesir İlinin Kır/Kent Nüfusu

6360 Sayılı Büyükşehir Yasası ile büyükşehir belediyeli illerde, il sınırları içindeki sahanın tamamı kentsel alan olarak kabul edilmiştir. Gerçekte kırsal yerleşim alanlarını oluşturan köylerin mahalle muhtarlıklarıyla yönetilmeye başlanmasıyla kır/kent ayırımındaki gerçekler adeta gizlenmeye çalışılmış; şehir niteliği taşımadıkları halde kırsal alanların nüfusu şehir nüfusu olarak gösterilmiştir. Büyükşehir belediyeli 30 ilde kent nüfusunu il ve ilçe merkezlerinin nüfusları belirlemektedir. Fakat günümüzde Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) veri tabanında büyükşehir belediye örgütü bulunan illerde il ve ilçe merkezlerinin nüfuslarına yerleşme bazında erişilmemektedir. Nüfus verilerinin ilçe toplam nüfusu ve mahalle düzeyinde olması nedeniyle kır/kent nüfusunun tespitini zorlaştırmaktadır. Balıkesir şehrinin yerleşim alanını kapsama/kapsamama durumuna göre *büyükşehir metropol ilçeleri* ve *diğer büyükşehir ilçeleri* olmak üzere iki grupta toplanmaktadır (Özçağlar, 2016). Bu bağlamda Balıkesir ili 20 ilçeye bölünmüş olup il merkezi konumundaki Balıkesir şehrinin yerleşim alanını Karesi ve Altteylül metropol ilçeleri oluşturmaktadır. Valilik binasının bulunduğu Karesi ilçesi "*büyükşehir metropol merkez ilçe*" konumundadır. Geriye kalan diğer 18 ilçe ise Balıkesir şehrinin yerleşim alanını kapsamayan diğer büyükşehir ilçeleridir



Çizelgeye 4' e göre, eski Merkez ilçesinin bölünmesiyle oluşturulan Karesi ve Altıeylül metropol ilçelerinin yönetsel sınırları içinde 164 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerin 41'i kentsel, 123 'ü ise kırsal mahallelerdir. Balıkesir şehrini oluşturan 41 kentsel mahallenin 27'si Karesi merkez metropol ilçesinin, geri kalan 14 mahalle ise Altıeylül metropol ilçesinin idari sınırları içerisinde yer almaktadır. Metropol ilçelerin sınırları içerisinde bulunan ve Balıkesir şehri dışında kalan 123 kırsal mahallenin 43'ü Karesi, 80'inide Altıeylül ilçesinde bulunmaktadır. Metropol ilçelerdeki nüfusun %83'ü kentsel mahallede, %17'si ise kırsal mahallede yaşamaktadır. 6360 yasasına göre, Balıkesir ilindeki mahallelerin tümü kentsel mahalle olarak kabul edilmekte ve nüfusları da şehir nüfusu olarak gösterilmektedir. Kanun ile tespit edilen 123 mahallenin kırsal nitelikleri yok sayılmış ve kentsel mahaller olarak algılanmıştır.

Balıkesir şehri dışında kalan diğer büyükşehir ilçelerinde 798 kırsal ve 167 kentsel mahalle tespit edilmiştir. İldeki diğer 18 büyükşehir ilçesinde toplam mahalle sayısı 965'dir. İlçe merkezleri ile kentsel özellikli eski beldelerin oluşturduğu kentsel mahallerin en fazla bulunduğu ilçeler Edremit (25), Bandırma (22) ve Ayvalık (18) ilçeleridir. Kentsel mahalle sayısının en az olduğu ilçeler Balya (2) ve Gömeç (3)'dir. Eski köyler ile kasaba niteliği kazanmamış beldelerin meydana getirdiği kırsal mahaller en fazla Dursunbey (102) ve Gönen (89) ilçelerinde bulunmaktadır. Ayrıca Balıkesir ilinin ilçeleri arasında kentsel mahalle sayısının (18) kırsal mahalleden (16) daha fazla olduğu tek ilçe Ayvalık'tır (Çizelge 4).

Balıkesir ilinde toplamda 1129 mahalle bulunurken bunların 921'i kırsal ve 208'i de kentsel mahallerdir. Balıkesir ilinin mülki idari sınırları içerisinde yer alan 208 kentsel mahallede toplamda 899.952 kişi ikamet ederken, 921 kırsal mahallede bu sayı 328.668'dir. Kırsal mahallerde yaşayan 328.668 kişi şehir nüfusu olarak kaydedilmektedir.

**Çizelge 4.** Balıkesir İlindeki Kırsal/Kentsel Mahallerin Sayıları ve Nüfusları

Balıkesir Şehrini oluşturan Metropol ilçeler	Kırsal Mahalle Sayıları (Balıkesir Şehrinin dışında kalan kırsal mahalleler)	Kentsel Mahalle Sayıları (Balıkesir Şehrini oluşturan Kentsel mahalleler)	Toplam Mahalle Sayısı	Kırsal Nüfus	Kentsel Nüfus	Metropol İlçe Toplam Nüfusu
1. Karesi	43	27	70	20027- %11	163057- %89	183084
2. Altıeylül	80	14	94	41290- %23	139996- %77	181286
<b>Toplam</b>	<b>123</b>	<b>41</b>	<b>164</b>	<b>61317 %17</b> (Metropol ilçelerin Kırsal Nüfusu)	<b>303053 %83</b> (Balıkesir Şehrinin Gerçek Nüfusu)	<b>364370</b> (Balıkesir Metropol ilçelerin toplam nüfusu)

**Kaynak:** TÜİK verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Balıkesir İlinin İdari Coğrafyası ve Kır/Kent Nüfusunun Tespiti

Çizelge 4. Balıkesir İlindeki Kırsal/Kentsel Mahallerin Sayıları ve Nüfusları (Devamı)

Balıkesir Şehri dışında kalan Büyükşehir ilçeleri	Kırsal Mahalle Sayıları (Eski köyler ile Kasaba niteliği kazanmamış Beldeler)	Kentsel Mahalle Sayıları (İlçe merkezleri ile kentsel özellikli eski beldelerin mahalleleri)	Toplam Mahalle Sayısı	Kırsal Nüfus (Eski köyler ile kasaba niteliği kazanmamış Beldelerin nüfusu)	Kentsel Nüfus (İlçe merkezleri ile kentsel özellikli eski beldelerin Nüfusu)	Büyükşehir İlçe Toplam Nüfusu
1. Bandırma	32	22	54	10858- %7	145929- %93	156787
2. Edremit	22	25	47	21811- %14	134026- %86	155837
3. Gönen	89	12	101	22725- %31	51458- %69	74183
4. Ayvalık	16	18	34	6599- %9	64121- %91	70720
5. Burhaniye	26	12	38	12268- %20	48222- %80	60490
6. Bigadiç	70	10	80	29389- %59	20537- %41	49926
7. Susurluk	46	8	56	14741- %38	23963- %62	38704
8. Dursunbey	102	9	111	19129- %54	15993- %46	35122
9. Sındırgı	68	6	74	20225- %61	13028- %39	33253
10. İvrindi	65	4	69	25494- %80	6998- %20	32492
11. Erdek	22	6	28	12019- %37	20101- %63	32120
12. Havran	27	7	34	16143- %58	11714- %42	27857
13. Kepsut	63	6	69	14451- %62	8691- %38	23142
14. Manyas	46	4	50	12651- %67	6285- %33	18936
15. Savaştepe	45	5	50	8693- %49	9151- %51	17844
16. Gömeç	10	3	13	6727- %47	7448- %53	14175
17. Balya	43	2	45	11238- %87	1694- %13	12932
18. Marmara	6	8	14	2190- %22	7540- %78	9730
<b>Toplam</b>	<b>798</b>	<b>167</b>	<b>965</b>	<b>267351- %31</b>	<b>596899- %69</b>	<b>864250</b>

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çizelge 5. Balıkesir İlinin Toplam Kent Nüfusu

Balıkesir Şehrini Oluşturan Metropol İlçelerinin Kent Nüfusu	303053
Balıkesir Şehri Dışında Kalan Büyükşehir İlçelerinin Kent Nüfusu	596899
<b>Balıkesir İlinin Toplam Kent Nüfusu</b>	<b>89.9952</b>

Çizelge 6. Balıkesir İlinin Toplam Kır Nüfusu

Balıkesir Şehrini Oluşturan Metropol İlçelerinin Kır Nüfusu	61317
Balıkesir Şehri Dışında Kalan Büyükşehir İlçelerinin Kır Nüfusu	267351
<b>Balıkesir İlinin Toplam Kır Nüfusu</b>	<b>32.8668</b>

Çizelge 7. Balıkesir İlinin Toplam Nüfusu

<b>Balıkesir İlinin Toplam Kent Nüfusu</b>	<b>899952</b>
<b>Balıkesir İlinin Toplam Kır Nüfusu</b>	<b>328668</b>
<b>Balıkesir İlinin Toplam Nüfusu</b>	<b>1.228.620</b>

Kaynak: TÜİK verilerinden faydalanılarak hesaplanmıştır.

### 4.3. Karesi Metropol Merkez İlçesinin Kır/Kent Nüfusu Tespiti

Karesi metropol merkez ilçesi ile Altteylül metropol ilçeleri, Balıkesir şehrini meydana getiren ilçelerdir. Balıkesir şehrini oluşturan alanlarda yerleşme dokuları sık ve düzenli bir görünüme sahiptir. Şehir merkezinden uzaklaşıldığı alanlarda, doğal ortamın hâkim olduğu ve seyrek yerleşme dokusuna sahip olan kırsal yerleşmeler kendilerini göstermektedir. Bu bölümde Karesi metropol merkez ilçesinin TÜİK (2019) verilerinden yerleşmelerin nüfus miktarları tespit edilmiş ve ilçenin sınırları içerisinde bulunan kırsal ve kentsel yerleşmeler Google Earth uydu görüntülerinden saptanmıştır. Yapılan incelemelerde toplamda 70 mahallesi bulunan Karesi metropol ilçesinin 27 mahallesinin Balıkesir şehri içindeki kentsel mahalleler olduğu, geri kalan 43 mahallenin ise Balıkesir şehrinin dışında yer alan mahalle muhtarlıklarıyla yönetilen köy yerleşmeleri olduğu saptanmıştır (Çizelge 8 ve 9). 6360 kanuna göre; Karesi metropol merkez ilçesinin idari sınırları içerisinde kalan tüm mahallelerin nüfusu kır/kent ayrımı yapılmaksızın şehir nüfusu olarak işlem görmektedir. Ancak gerçek durum şudur ki; Karesi ilçesi nüfusunun %11'i kırsal mahallelerde (köy yerleşmelerinde), %89'u kentsel mahallelerde yaşamaktadır.

Çizelge 8. Karesi Metropol Merkez İlçe Sınırları İçinde Yer Alan Kentsel Mahalleler

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
1.	Karesi	Paşa Alanı	Kentsel	27454
2.	Karesi	Toygar	Kentsel	22240
3.	Karesi	Atatürk	Kentsel	16967
4.	Karesi	2.Sakarya	Kentsel	13508
5.	Karesi	Adnan Menderes	Kentsel	12591
6.	Karesi	1.Sakarya	Kentsel	10251
7.	Karesi	Maltepe	Kentsel	9975
8.	Karesi	Ali Hikmet Paşa	Kentsel	9847
9.	Karesi	Kuva-İ Milliye	Kentsel	7290
10.	Karesi	Yeni	Kentsel	5257
11.	Karesi	1.Oruçgazi	Kentsel	4133

Çizelge 8. Karesi Metropol Merkez İlçe Sınırları İçinde Yer Alan Kentsel Mahalleler (Devamı)

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
12.	Karesi	Ege	Kentsel	3212
13.	Karesi	Kayabey	Kentsel	3074
14.	Karesi	Vicdaniye	Kentsel	2216
15.	Karesi	Mirzabey	Kentsel	1963
16.	Karesi	Yıldırım	Kentsel	1524
17.	Karesi	Aygören	Kentsel	1332
18.	Karesi	Hisariçi	Kentsel	1256
19.	Karesi	Çay	Kentsel	1211
20.	Karesi	Eski Kuyumcular	Kentsel	1125
21.	Karesi	Kızpınar	Kentsel	1117
22.	Karesi	Dumlupınar	Kentsel	1096
23.	Karesi	Karaoğlan	Kentsel	945
24.	Karesi	Hacı İsmail	Kentsel	943
25.	Karesi	Akınıclar	Kentsel	894
26.	Karesi	2.Oruçgazi	Kentsel	855
27.	Karesi	Karesi	Kentsel	782
<b>Karesi Metropol Merkez İlçesi Kentsel Nüfusu</b>				<b>163057</b>

Çizelge 9. Karesi Metropol Merkez İlçe Sınırları İçinde Yer Alan Kırsal Mahalleler

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
1.	Karesi	Kabakdere	Kırsal	2139
2.	Karesi	Kocaavşar	Kırsal	1669
3.	Karesi	Üçpınar	Kırsal	1490
4.	Karesi	Bakacak	Kırsal	998
5.	Karesi	Şamlı	Kırsal	981
6.	Karesi	Yeniköy	Kırsal	913
7.	Karesi	Ovacık	Kırsal	780
8.	Karesi	Tatlıpınar	Kırsal	686
9.	Karesi	Naipli	Kırsal	662
10.	Karesi	Kalaycılar	Kırsal	652
11.	Karesi	Deliklitaş	Kırsal	643
12.	Karesi	Turplu	Kırsal	614
13.	Karesi	Kamçılı	Kırsal	610
14.	Karesi	Yağcılar	Kırsal	594
15.	Karesi	Yaylacık	Kırsal	496
16.	Karesi	Kurtdere	Kırsal	487
17.	Karesi	Beyköy	Kırsal	413
18.	Karesi	Yaylabayır	Kırsal	407
19.	Karesi	Aktarma	Kırsal	356
20.	Karesi	Çaypınar	Kırsal	342
21.	Karesi	Kırmızılar	Kırsal	310
22.	Karesi	Armutalan	Kırsal	277

Çizelge 9. Karesi Metropol Merkez İlçe Sınırları İçinde Yer Alan Kırsal Mahalleler (Devamı)

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
23.	Karesi	İbirler	Kırsal	256
24.	Karesi	Hisaralan	Kırsal	249
25.	Karesi	Köteyli	Kırsal	245
26.	Karesi	Kavaklı	Kırsal	242
27.	Karesi	Ortaca	Kırsal	217
28.	Karesi	Ziyaretli	Kırsal	208
29.	Karesi	Halkapınar	Kırsal	206
30.	Karesi	Karakol	Kırsal	202
31.	Karesi	Toybelen	Kırsal	192
32.	Karesi	Yeroluk	Kırsal	191
33.	Karesi	Yeşilova	Kırsal	178
34.	Karesi	Büyükpınar	Kırsal	174
35.	Karesi	Karabeyler	Kırsal	172
36.	Karesi	Davutlar	Kırsal	147
37.	Karesi	Fethiye	Kırsal	124
38.	Karesi	Düzoba	Kırsal	118
39.	Karesi	Alacabayır	Kırsal	107
40.	Karesi	Yeniiskender	Kırsal	93
41.	Karesi	Çanacık	Kırsal	75
42.	Karesi	Boğazköy	Kırsal	63
43.	Karesi	Taşkesiği	Kırsal	49
<b>Karesi Metropol Merkez İlçesi Kırsal Nüfusu</b>				<b>20027</b>

Çizelge 10. Karesi Metropol Merkez İlçe Toplam Nüfusu

<b>Karesi Metropol Merkez İlçesi Kentsel Nüfusu</b>	<b>163057</b>
<b>Karesi Metropol Merkez İlçesi Kırsal Nüfusu</b>	<b>20027</b>
<b>Karesi Metropol Merkez İlçesi Toplam Nüfusu</b>	<b>183084</b>



Foto 1. Karesi Metropol Merkez ve Altieylül ilçeleri



Foto 2. Karesi Metropol Merkez ilçesinin kırsal mahallelerinden Naipli

#### 4.4. Diğer Büyükşehir Belediyeli İlçelerden Edremit İlçesinde Kır/Kent Nüfusu Tespiti

Edremit ilçesi, adını verdiği Edremit Körfezini “at nalı” gibi çevreleyen ilçelerden biridir (Gökmen, 2019). Edremit ilçesi, ekonomik faaliyetlerinde çeşitlilik gösteren, kamu kurum ve kuruluşlarının yaygın olduğu, barındırdığı nüfusun ihtiyaçlarını kendi idari sınırları içinde karşılayabilen şehirleşmiş bir yerleşmedir. Edremit şehri ilçenin idari merkezi olmasının yanı sıra endüstri ve ticari faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği alandır. Şehir merkezinin dışında kalan kırsal alanlar genellikle yazın turizm faaliyetleri ve ikincil (yazlık) konutlar olarak kullanılmaktadır. Çalışmada uygulanan yöntem ile Edremit ilçesi mülki idari sınırları içerisinde toplamda 47 yerleşmenin yer aldığı, bunların 25’inin kentsel ve 22’sinin kırsal mahalle olduğu tespit edilmiştir. Saptanan 25 kentsel mahalle arasındaki 17 mahallenin Edremit şehrini (ilçe merkezi) oluşturduğu görülmektedir (Çizelge 11).

2012 yılında kabul edilen 6360 yasası ile Akçay belediyesi kaldırılarak içerisinde mahalleler ile birlikte Edremit büyükşehir ilçesi belediyesine bağlanmıştır. Kamuoyunca Akçay olarak bilinen bu yerleşme (Akçay Merkez, Altınkum, Avcılar, Çamlıbel, İkizçay, Sarıkız, Güre-Cumhuriyet) 2012

yılında 10962 nüfusa sahip iken; 2019 yılında 37117 nüfusu ile şehirselleşmiş bir nitelik kazanmasına rağmen günümüzde mahalle statüsüne düşürülerek yok sayılmaktadır (Özçağlar, 2018).

Doğal ortamla iç içe olan ve fonksiyonel açıdan gelişmemiş yerleşmelere kırsal yerleşmeler denilmektedir (Özçağlar, 2015). Edremit ilçesi sınırları içinde bulunan Pınarbaşı mahallesi ilçenin en düşük nüfuslu kırsal yerleşmesidir. Edremit ilçesi yönetsel sınırlarında bulunan Altınoluk mahallesi günümüzde 18662 nüfusu ve fonksiyonel çeşitliliği ile şehirleşme trendi yakalamış bir yerleşmedir. 6360 yasasına göre kağıt üzerinde, Pınarbaşı mahallesi ile şehirleşme eğilimi gösteren Altınoluk yerleşmesi aynı (mahalle) statüde yer almaktadır. Kısacası, 6360 kanununda kırsal ve kentsel yerleşme ayırımının için bir ölçüt bulunmamakla birlikte bütün yerleşmeler şehir olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda Edremit ilçesi sınırları içerisinde kırsalda yaşayan 21811 kişi şehir nüfusu olarak belirtilmiş ve kamuoyu yanlış bilgilendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; Edremit ilçesinin toplam nüfusunun %14'ünün kırsal, %86'sında kentsel nitelikli olduğu tespit edilmiştir.

**Çizelge 11.** Edremit Şehrini Oluşturan Kentsel Mahallelerin Adı, Tipi ve Nüfusu

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
1.	Edremit	Cennetayağı	Kentsel	13302
2.	Edremit	Tuzcumurat	Kentsel	10388
3.	Edremit	Cumhuriyet	Kentsel	9368
4.	Edremit	Hamidiye	Kentsel	7511
5.	Edremit	Kadıköy	Kentsel	5572
6.	Edremit	Eroğlan	Kentsel	5000
7.	Edremit	Gazicelal	Kentsel	4941
8.	Edremit	Camivasat	Kentsel	4716
9.	Edremit	Darsofa	Kentsel	3756
10.	Edremit	İbrahimce	Kentsel	3204
11.	Edremit	Gaziilyas	Kentsel	3098
12.	Edremit	Soğanyemez	Kentsel	2292
13.	Edremit	Atatürk	Kentsel	1924
14.	Edremit	Hekimzade	Kentsel	1582
15.	Edremit	Turhanbey	Kentsel	864
16.	Edremit	Kapıcıbaşı	Kentsel	635
17.	Edremit	Hacıtuğrul	Kentsel	94
<b>Edremit İlçe Merkezi Nüfusu</b>				<b>78247</b>

**Çizelge 12.** Edremit / Akçay Sahil Kentini Oluşturan Kentsel Mahallelerin Adı, Tipi ve Nüfusu

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
1.	Edremit/ Akçay	Altinkum	Kentsel	11383
2.	Edremit/ Akçay	İkizçay	Kentsel	10074
3.	Edremit/ Akçay	Sarıköz	Kentsel	8981
4.	Edremit/ Akçay	Akçay (Merkez)	Kentsel	5219
5.	Edremit/ Akçay	Güre Cumhuriyet	Kentsel	1460
<b>Akçay Sahil Kenti</b>				<b>37117</b>

Çizelge 13. Edremit / Altınoluk Sahil Kentini Oluşturan Kentsel Mahallelerin Adı, Tipi ve Nüfusu

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
1.	Edremit/ Altınoluk	Şahindere	Kentsel	8453
2.	Edremit/ Altınoluk	Altınoluk	Kentsel	6404
3.	Edremit/ Altınoluk	İskele	Kentsel	3805
<b>Altınoluk Sahil Kenti</b>				<b>18662</b>

Çizelge 14. Edremit İlçesindeki Kırsal Mahallelerin Adı, Tipi ve Nüfusu

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
1.	Edremit	Zeytinli	Kırsal	3428
2.	Edremit	Avçılar	Kırsal	2633
3.	Edremit	Güre	Kırsal	2530
4.	Edremit	Çamlıbel	Kırsal	1689
5.	Edremit	Ortaoba	Kırsal	1685
6.	Edremit	Narlı	Kırsal	1428
7.	Edremit	Kızılkeçili	Kırsal	1381
8.	Edremit	Yolören	Kırsal	1142
9.	Edremit	Tahtakuşlar	Kırsal	1079
10.	Edremit	Bostancı	Kırsal	1063
11.	Edremit	Çamcı	Kırsal	550
12.	Edremit	Yaşyer	Kırsal	453
13.	Edremit	Mehmetalan	Kırsal	413
14.	Edremit	Çıkırıççı	Kırsal	380
15.	Edremit	Dereli	Kırsal	336
16.	Edremit	Doyran	Kırsal	329
17.	Edremit	Hacıarslanlar	Kırsal	328
18.	Edremit	Yaylaönü	Kırsal	283
19.	Edremit	Arıtışı	Kırsal	214
20.	Edremit	Kavlaklar	Kırsal	203
21.	Edremit	Beyoba	Kırsal	149
22.	Edremit	Pınarbaşı	Kırsal	115
<b>EDREMIT İLÇESİ KIR NÜFUSU</b>				<b>21811</b>

Çizelge 15. Edremit İlçesi Toplam Nüfusu

Edremit İlçe Merkezi Nüfusu	78247
Akçay Sahil Kenti	37117
Altınoluk Sahil Kenti	18662
<b>Edremit İlçesi Kent Nüfusu</b>	<b>134026</b>
<b>Edremit İlçesi Kır Nüfusu</b>	<b>21811</b>
<b>Edremit İlçesi Toplam Nüfus</b>	<b>155837</b>





Foto 3. Edremit Büyükşehir İlçesi İdari Sınırı ve Çevresi



Foto 4. Edremit İlçesi Kırsal Mahallelerinden Bostancı

#### 4.5. Diğer Büyükşehir Belediyeli İlçelerden Erdek İlçesinde Kır/Kent Nüfusu Tespiti

Erdek ilçesi, Balıkesir ilinin kuzeyinde Marmara Denizinin güney kesiminde yer almaktadır. Erdek şehri, Erdek Körfezi ve yakın çevresinde kurulmuştur. Erdek ilçesi mülki sınırları içerisindeki doğal ve uzun plajların, tarihi şehirlerin, kalıntıların ve turistik işletmelerin varlığıyla birlikte turizm ilçesi olarak nitelendirilebilir. Son dönemlerde Erdek ilçesine ulaşım imkanlarının artırılması, insanların yaşamsal faaliyetlerini sürdürmelerine uygun şartların bulunması ve kalabalık şehirlerden uzaklaşma isteği Erdek ilçesinin şehirleşme sürecini hızlandıran faktörlerdir.

Son dönemlerde ilçede bulunan birincil (tarım) ve üçüncül (turizm) ekonomik faaliyetlerinin yanında sanayi sektörü de kendine yer bulmaya başlamıştır. İlçede yetiştirilen sebze ve meyvelerin yanı sıra Kapıdağ ormanlarında yetişebilen kestane ve yöreye özgü olan zeytin ağaçlarının varlığı tarıma dayalı sanayi işletmelerinin ilçeye çekmektedir.

Çalışmada Erdek ilçesi yönetsel alanı içerisinde, 6 kentsel ve 22 kırsal mahallenin bulunduğu tespit edilmiştir (Çizelge 16 ve 17). Ekonomik faaliyetlerdeki gelişmeler ile paralel olarak Erdek ilçe merkezinin nüfus miktarı da şehirselleşmeye başladığı görülmektedir. Erdek şehrini meydana getiren 6 kentsel mahalle bulunurken, geriye kalan 22 mahalle Erdek şehrinin dışında yer alan kırsal mahallelerdir. Fakat 6360 yasasına göre Erdek şehrinin dışında kalan 22 kırsal mahalle, gerçek dışı bir yaklaşım ile kentsel

## Balıkesir İlinin İdari Coğrafyası ve Kır/Kent Nüfusunun Tespiti

mahalle statüsünde değerlendirilmektedir. Çalışmada Erdek ilçesi nüfusunun % 37'sinin kırsal, %63'nünde kentsel mahallelerde ikamet ettikleri saptanmıştır.

**Çizelge 16.** Erdek İlçe Merkezini Oluşturan Kentsel Mahallelerin Adı, Tipi ve Nüfusu

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
1.	Erdek	Yalı	Kentsel	8018
2.	Erdek	Atatürk	Kentsel	3842
3.	Erdek	Alaettin	Kentsel	2669
4.	Erdek	Zeytinli	Kentsel	2434
5.	Erdek	Halitpaşa	Kentsel	2170
6.	Erdek	Sahil	Kentsel	968
<b>Erdek İlçe Merkezi Nüfusu</b>				<b>20101</b>

**Çizelge 17.** Erdek İlçesindeki Kırsal Mahallelerin Adı, Tipi ve Nüfusu

	İlçesi	Mahalle Adı	Mahalle Tipi	2019 Yılı Nüfusu
1.	Erdek	Karşıyaka	Kırsal	2192
2.	Erdek	Çakıl	Kırsal	1536
3.	Erdek	Ocaklar	Kırsal	1507
4.	Erdek	Yukarıyapıcı	Kırsal	901
5.	Erdek	Tatlısu	Kırsal	763
6.	Erdek	Narlı	Kırsal	702
7.	Erdek	Şahinburgaz	Kırsal	476
8.	Erdek	Turan	Kırsal	434
9.	Erdek	Ballıpınar	Kırsal	426
10.	Erdek	İlhan	Kırsal	357
11.	Erdek	Kestanelik	Kırsal	357
12.	Erdek	Doğanlar	Kırsal	301
13.	Erdek	Harmanlı	Kırsal	285
14.	Erdek	Çeltikçi	Kırsal	260
15.	Erdek	Aşağıyapıcı	Kırsal	244
16.	Erdek	Belkıs	Kırsal	235
17.	Erdek	Hamamlı	Kırsal	206
18.	Erdek	Poyrazlı	Kırsal	184
19.	Erdek	Erdek Paşalimanı	Kırsal	180
20.	Erdek	Ormanlı	Kırsal	160
21.	Erdek	Bahlı	Kırsal	159
22.	Erdek	Tuzla	Kırsal	154
<b>Erdek İlçesi Kır Nüfusu</b>				<b>12019</b>

**Çizelge 18.** Erdek İlçesinin Toplam Nüfusu

<b>Erdek İlçesi Kent Nüfusu</b>	<b>20101</b>
<b>Erdek İlçesi Kır Nüfusu</b>	<b>12019</b>
<b>Erdek İlçesi Toplam Nüfusu</b>	<b>32120</b>



Foto 5. Erdek Büyükşehir İlçesi Mülki İdari Sınırları



Foto 6. Erdek İlçesi Kırsal Mahallerinden Turan mahallesi

Günümüzde yürürlükte olan 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birlikte Balıkesir ilindeki 892 köy ve 34 beldenin tüzel kişiliklerine son verilmiş ve bu yerleşmeler mahalleye dönüştürülmüştür. Ancak 6360 sayılı kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan ve büyükşehir ilçe belediyelerine mahalle olarak bağlanan köy ve beldelerin mahalle unvanı almaları onların fonksiyonel özelliklerinde bir değişiklik meydana getirmemiştir. Güler’e göre: köy tüzel kişiliğinin kaldırılması olumsuz etkilere neden olmaktadır. Köy tüzel kişiliği ile mahalle arasında büyük farklar bulunmaktadır. Köy bir yerel yönetim birimidir, tüzel kişilik sahibidir, mal alabilir, satabilir, kiraya verebilir, borçlanabilir personel istihdam edebilir. Ancak mahalle tüzel kişiliğe sahip olmadığı için bunların hiçbirisini yapamaz. Mahalle muhtarlığının özel malı yoktur. Mahalle anayasada ya da yasalarda yer alan bir yerel yönetim birimi değildir (Güler, 2012). Ayrıca Balıkesir ilinde il özel idare birimleri yerine Balıkesir Valiliğine bağlı Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur.

6360 yasası yürürlüğe girmesi sonucunda büyükşehir belediye modeline geçilen Balıkesir ilinde tek yerel yönetim birimi büyükşehir belediyeleri olmuştur. Yasa ile birlikte kırsal idari

alanlar, kentsel idari alan haline dönüştürülmüştür. Kanuna göre Balıkesir mülki idari sınırları içerisinde kırsal nüfus bulunmamakta ve ilin tamamı (%100)'ü kentsel nüfus olarak gösterilmektedir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde "Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı" bulunmaktadır. Balıkesir ilinde kırsal alan ve kırsal nüfus yok ise, teşkilat içinde böyle bir birime de ihtiyaç olmamalıdır. Belediye örgütünün teşkilatı içinde bulunan bu birim ildeki kırsal alanların ve kırsal nüfusun varlığının büyükşehir belediyesi tarafından da bilindiğinin gerçek bir kanıtıdır.

## SONUÇ ve ÖNERİLER

2012 yılında kabul edilen 6360 yasa ile birlikte Balıkesir büyükşehir belediyesi il statüsü kazanan illerden biri olmuştur. Böylece Balıkesir ili mülki sınırları içerisinde yer alan köyler ve beldeler idari bakımdan mahalleye dönüştürülmüştür. Bu yasa nedeniyle Balıkesir ilindeki kır nüfusunun tamamı şehir nüfusu olarak gösterilmektedir. Fakat 6360 sayılı yasa yürürlüğe girmiş olmasına rağmen kırsal alanlarda yaşayan insanların ekonomik, kültürel ve sosyal hayatlarında herhangi bir değişiklik meydana gelmemiştir. TÜİK veri tabanında Balıkesir iline ait il/ilçe merkezlerinin nüfusları yerleşme bazında verilmemektedir. Bu bağlamda araştırmada uygulanan yöntem ile birlikte, Balıkesir ilinde toplamda 1129 mahalle bulunduğu ve bunların 921'inin kırsal, 208'ininde kentsel nitelikli mahaller olduğu tespit edilmiştir. Balıkesir ilinin mülki idari sınırları içerisinde 208 kentsel mahallede toplamda 899.952 kişi ikamet ederken, 921 kırsal mahallede ise ikamet edenlerin toplam sayısı 328.668'dir. Çalışmada Balıkesir ili nüfusunun %73'ünün kentlerde, %27'sinin de kırsal kesimde yaşadığı saptanmıştır.

Büyükşehir uygulamasının eksik yönü olarak ön plana çıkan ve üzerinde mutlaka çalışılması gereken en önemli konu bütün ilin kentsel idari alan olarak kabul edilmesidir. Balıkesir ili mülki idare sınırları içerisinde yer alan mahallelerinin bütününün kentsel idari alan olarak tanımlanması mümkün değildir. Çizelge 4'de görüldüğü üzere Balıkesir ilindeki metropol ilçeler ve diğer büyükşehir ilçeleri mülki sınırları içerisinde kalan (Ayvalık ilçesi hariç) kırsal mahallelerin kentsel mahallere göre daha fazla oldukları tespit edilmiştir.

Edremit büyükşehir belediyesi ilçesine bağlı olan Akçay Mahallesi şehirleşme özelliği göstermesine rağmen nüfusu ve fonksiyonuna göre daha düşük düzeyde olan kırsal mahalleler ile aynı statüye sahiptir. Bu durum ne yazık ki bizlere 6360 kanunun tek düze bir sistem üzerine kurulu olduğunu göstermektedir. Bu tespitin yanına şehirleşme trendi gösteren Altınoluk yerleşmesinin de ilçedeki en az nüfuslu Pınarbaşı mahallesi ile aynı konumda bulunması eklendiğinde, kanunun mutlak suretle revize edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kamuoyunun yanlış bilgilendirilmemesi adına ülkemizin seçkin kurumlarından olan TÜİK'in büyükşehir belediyesi illerdeki il merkezleri ile ilçe merkezlerinin nüfuslarını, normal statülü 51 ilde olduğu gibi kentsel mahalle bazında tespit etmesi ve yayınlaması beklenmektedir.

## KAYNAKÇA

- Doğanay, H., Özdemir, Ü., & Şahin, İ. F. (2011). *Genel Beşerî ve Ekonomik Coğrafya*. Pegem Akademi.
- Efe, R., Sönmez, S., Soykan, A., Cürebal, İ. (2008). Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınmada Ekorejyonların Önemi: Balıkesir Örneği. *Güney Marmara Bölgesel Gelişme Sorunları Ulusal Sempozyumu*. Balıkesir Üniversitesi, İİBF, Bandırma.
- Gökmen, Ö. (2019). Edremit Körfezindeki İlçelerde Tarıma Dayalı Sanayi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Karabük*.
- Güler, B. A. (2012). Büyükşehir belediyesi. *TBMM komisyon konuşmaları*, 12.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi (24. Basım). *Ankara: Nobel Yayın Dağıtım*.

- Özçağlar, A. (2005). Türkiye’de Mülki İdare Bölümlerinin İdari Coğrafya Analizi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3(1).
- Özçağlar, A. (2015). Yönetmel Coğrafya. *Ankara: Nika Yayınevi*.
- Özçağlar, A. (2016). Büyükşehir belediyeli illerde kır ve kent nüfusunun tespiti mümkün mü?. *İçinde TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara*.
- Özçağlar, A. (2018). Büyükşehir Belediyeli İllerde Yok Sayılan Kasabalar Üzerine Bir Analiz. In *TUCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu-International Geography Symposium on the 30th Anniversary of TUCAUM*.
- Özçağlar, A., Karabacak, K. (2016). Büyükşehir Belediyeli İllerle Birlikte Ortaya Çıkan Merkez İlçe ve İl Merkezi Sorunsalı. *Memleket*.
- Türkiye İstatistik Kurumu (ADNKS verileri)
- Zhang, J., Shen, J., Huang, J., & Zhen, F. (2002). The Administrative Division and Regional Governance in Urban Agglomeration Areas [J]. *City Planning Review*, 9, 012.